

Bosse Johansson
Flottare med färg
Bokförlaget Stigfinnaren

NY BOK

HAN KOM SENT, men inte för sent, och han är lyhörd tack vare ursprunget och visar stor fingerspetskänsla inför uppgiften. Erkännandet gäller Bosse Johansson som med boken *Flottare med färg* tecknat ett äreminne över en näring, en epok och en bygd. Hans ursprung är Hedensbyn vid Angesån, ett biflöde till Kalix älv. Ämnet är flottningen, tiden är främst 1930-1975 och trakten är Norrbottens skogsbygd med älvar och vattendrag.

Det är nu 25 år sedan flottningen upphörde i Norrbotten. Längst pågick den i Pite älv (1982) och fem år tidigare hade den upphört i Lule och Kalix älvar och ytterligare några år dessförinnan i Torne älv. Det Bosse Johansson fångat upp och skildrat är minnena av en verksamhet och ett sätt att leva. Metoden är inte utan fallgropar vad gäller sanningen, "Hur det egentligen var" (Ranke). Genom att Johansson handlar efter principen "Fakta är heliga, åsikter är fria" (Scott), klarar han fallgroparna.

Den helt dominerande källan till framställningen är intervjuer med sagesmän som själva i årtionden varit med om flottningen. Många av dem började i flottningen i de yngre tonåren och var med till det bittra slutet åren runt 1970. Om de fick sina första påhugg i näringen ungefär 1930 betyder det alltså cirka 40 års överblick. Så var det för Urho Svala från Autio utanför Pajala och för Lennart Hugdahl från Storsaivis. Den förste flottade i Torne älv och den senare i Råne älv. Genomgången av liknande livsöden är lång.

BOSSE JOHANSSON SKILDRAR FLOTTNINGEN OCH MINNEN AV LIV

När sista rumpan gått

BRÖTLOSSNING. Att lossa en bröt var en svår konst. Först och främst gällde det att hitta knuten.
Foto: OSCAR HENRIKSSON

Eftersom träffarna och intervjuerna skedde 2005 och 2006 inser man att de flesta av personerna är runt 80 år och däröver. Berättelserna är bokslut över arbetsliv och minnen av hela, långa liv.

DET SOM GÖR livsberättelserna särskilt intressanta är att det handlar om en generation som har sett större samhällsförändringar än någon före dem, och även efter, åtminstone hittills. De var födda in i ett äldre samhälle och levde med det under ungdomens

arbetsår. Försörjningen var relaterad till tungt kroppsarbete, bekvämligheterna var få och människa och natur var nära förenade. De frihetszoner som vidgades rörde mer ideologi och idéer, folkrörelserna växte snabbt, arbetslöshet och låga inkomster var ett ständigt gissel. Arbetare och småbönder levde under likartade omständigheter.

Efter kriget kom samhällsförändringar i snabb takt, särskilt i fråga om försörjning och ekonomi. De minsta jordbruken avvecklades, produktion

ÖMSINT DOKUMENTATION. Bosse Johansson, journalist i Kalix, har nedtecknat minnen av flottningen i en ny bok, som presenteras på helgens Bok och Bild i Luleå.
Foto: NILS JOHANSSON

och transporter mekaniserades och levnadsstandarden steg. Under 1960-talet blev personbilen vanlig hos arbetarhushållen. Televisionens intåg hade gradvis förändrat umgängesformerna mellan grannar och bekanta. Borta var skrällen för lungshot och välfärdsreformer som sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring hade gett folk trygghet även när den egna försörjningsförmågan brast.

Generationerna födda före 1930-talet, som i sina tidiga tonår aldrig kunnat drömma om att livet skulle gestalta sig på det sätt det blev, var under de första efterkrigsdecennierna med om

en ekonomisk standardhöjning och allmän samhällsomvandling som är unik. Dessutom hann de i slutet av sin yrkesverksamma ålder uppleva 1970- och 1980-talens omfattande omstruktureringar, men var då själva för gamla för att aktivt kunna anpassa sig och ta del i omvandlingen. Yrkeslivets slut gick i moll, men utan att något armad hotade.

Lönsamhetskalkyler över skogsutnyttjandet under 1960- och 1970-talen dömde ut flottningen som transportsätt. Kostnader, sjunktimmer och ojämnt råvaruflöde talade till flottningens nackdel. Ett finmaskigt nät av skattesubventionerade skogsbilvägar och stora lastbilar med släp som tillät tidsprecisa leveranser av timmer blev det nya transportalternativet.

SÅ ÅTERSTOD DÅ snart av flottningen endast minnena. Efter att de stöts, blötts och sorterats ett par årtionden börjar Bosse Johansson åka runt och nedteckna dem. Flottning, försar, bröt, båtshakar, ljusa sommarnätter, livsfara, skogsarbete, hästkörslor, timmerupplag, kockliv, kockor, vrånga löneackord, råslit, kamratskap, sammanhållning och till slut hade sista rumpan gått. Det nutida modeordet kompetensnyttjades visserligen inte bland flottare, men när de arbetade visste de säkerligen vad de gjorde. Kunskapen om samverkan mellan människa, redskap och natur var omfattande och ytterst förfinad. Allvaret behövde aldrig betonas i ord, själva närvaron underströk vad som var livsnödvändigt.

Hela boken är en ömsint dokumentation och den är illustrerad av en stor mängd bilder, dels nytagna och dels från den tid det begav sig.